

УДК 330.341

DOI: 10.31891/2307-5740-2018-262-5(1)-131-136

ЯДУХА С. Й.,
ЛИСАК О. М.

Хмельницький національний університет

НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ. ЇЇ ОСНОВНІ АСПЕКТИ, ПРИНЦИПИ ТА ЗАГРОЗИ

У статті проаналізовано основні аспекти та принципи національної безпеки України, дається розуміння основних понять та визначаються основні загрози, що постали перед українською державою у сучасних міжнародних умовах. Визначено стан національної безпеки та зроблено відповідні висновки.

Ключові слова: національна безпека, економічна безпека, загрози, національні інтереси, аспекти, принципи.

YADUKHA S.,
LYSAK O.

Khmelnitskyi National University

NATIONAL SECURITY. MAIN ASPECTS, PRINCIPLES AND THREATS

In the article the concept of "National Security of Ukraine" is considered. Analyzed the essence of the main structural aspects such as: the state-political aspect (is to ensure the territorial integrity of Ukraine); socio-economic aspect (ensures the stability of the socio-economic system of the state); national-cultural aspect (ensures the consent of the Ukrainian citizens of all nationalities); ecological aspect (creates mechanisms for preventing degradation and environmental of the improvement); information aspect (provides a full realization of their own national interests); and the state of the National Security at the current level determined and made the relevant conclusions. National Security of Ukraine is a way of self-preservation of the Ukrainian people, which has reached the level of the organization in the form of an independent state. This way makes it possible for its free existence and self-development, reliable protection against external and internal threats. The Ukraine's national security can be defined as a system of state-legal and public guarantees of the stability of life and development of the Ukrainian people in general and every citizen in particular, the protection of their basic values and legitimate interests, sources of spiritual and material development from possible real and potential, internal and external threats. The problem in the field of national security of Ukraine arises in the event of a threat to its national interests. The activities for ensuring national security are aimed at eliminating the threat to the Ukrainian people and its national interests. Threats to the national security of Ukraine should be understood as potentially and really dangerous processes and actions (natural and social) that can harm for the national values or make it impossible to realize important national interests. Thus, the essence of the national security of Ukraine is the freedom of life and democratic social and state self-development of the Ukrainian people, and its protection is the essence of the activity for ensuring the national security of Ukraine.

Keywords: national security, economical security, conspiracy, national relations, aspects, principles.

Постановка проблеми. Безпека — це стан, коли кому-, чому-небудь ніщо й ніхто не загрожує; водночас це й діяльність людей, суспільства, держави, світового співтовариства народів щодо виявлення, запобігання, послаблення, усунення і відвернення загрози, здатної втратити їх, знищити матеріальні та духовні цінності, перешкодити їх прогресивному розвитку. Наявність безпеки є необхідною умовою та одним із основних мотивів життєздатності людини, суспільства, держави і світового співтовариства. З виникненням національних держав, перетворенням їх на основний суб'єкт міжнародних відносин, безпека набула характеру національної безпеки. У наш час небезпека постійно існує, тому потрібно приділяти досить велику увагу щодо загроз національної безпеки. Загрози швидко та неконтрольовано ускладнюються, це і є наслідком проблем, які ми маємо на сьогодні. Таким чином, національні інтереси виникають необхідністю протистояння викликам та загрозам, для чого держава розробляє стратегію забезпечення національної безпеки [1].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. За допомогою аналізу досліджень можна зробити висновок про те, що проблеми забезпечення національної безпеки України в умовах соціальних трансформацій, актуальні напрями підвищення ефективності системи забезпечення національної безпеки, її функції та завдання розглядаються у наукових працях вітчизняних дослідників, а саме: В.І. Абрамова, О.П. Дзюбаня, Д.Я. Кучми, В.А. Мандрагелі, Г.П. Ситника, В.Ф. Смолянюка, М.М. Шевченко та інших. Проте, незважаючи на значну кількість робіт з теми, яка розглядається, на сьогодні залишилось багато невизначених питань щодо теоретичного аналізу ефективності системи забезпечення національної безпеки України.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Тому метою статті є дослідження основних аспектів, виявлення загроз та їх уникнення, вирішення проблем національної безпеки.

Викладення основного матеріалу дослідження. У широкому розумінні національна безпека України – це спосіб самозбереження українського народу, який досяг рівня організації у формі незалежної держави. Цей спосіб уможливує його вільне існування і саморозвиток, надійний захист від зовнішніх та

внутрішніх загроз. Національну безпеку України можна визначити як систему державно-правових і суспільних гарантій стабільності життєдіяльності та розвитку українського народу загалом та кожного громадянина зокрема, захист їхніх базових цінностей і законних інтересів, джерел духовного та матеріального розвитку від можливих реальних і потенційних, внутрішніх та зовнішніх загроз. Відповідно до пропозицій Фонду національної міжнародної безпеки при ЮНЕСКО національна безпека визначається як система державних і суспільних гарантій стабільного розвитку нації, захисту її базових цінностей та інтересів, джерел духовного і матеріального добробуту від зовнішніх та внутрішніх загроз. Англійський філософ Томас Гобс стверджував, що національна безпека — не просто центр державницької діяльності, вона — головний сенс існування держави. Без неї, вважав Гобс, узагалі неможлива будь-яка держава. Поняття національної безпеки відображає провідну роль нації – політичної, державно-громадської спільноти – як носія інтересів розвитку суспільства, вказує на те, що національна державність залишається основною формою політичної організації суспільства, а національна держава продовжує відігравати роль важливого суб'єкта міжнародних відносин. У державах сучасного світу національна безпека стала невід'ємним атрибутом, своєрідним категоричним імперативом їх зовнішньої, внутрішньої та військової політики. Незважаючи на це, поняття національної безпеки залишається терміном із багатьма значеннями. В американській політичній науці національну безпеку визначають як довготривалу підтримку цінностей або системи, і відсутність загрози стосовно них, або як політику, що забезпечує соціальну автономію груп, рівень політичного статусу, певний мінімум очікуваного економічного добробуту, а не лише фізичне виживання індивідів усередині національних кордонів. Суб'єктом національної безпеки України є український народ як спільнота громадян усіх національностей, що проживають на її території. Основою національної безпеки є захист національних інтересів. Визначальну роль інтересів у визначенні поведінки і дій людини, нації, соціальної групи, держави відзначало чимало мислителів і політичних діячів — від філософів Стародавньої Греції до сучасних теоретиків політичної науки. Лорд Пальмерстон висловив відомий афоризм: "В Англії немає вічних друзів чи ворогів, в Англії є вічні інтереси". Національні інтереси — це потреби суспільства (держави), які співвідносяться з його (її) базовими цінностями і виражаються у вигляді програмних нормативних цілей у певних законодавчих актах. Визначення та коригування базових національних інтересів суспільства є функцією державних органів влади, політичних організацій. Чітке її здійснення має велике значення для забезпечення національної безпеки. Остання сама по собі є важливим національним інтересом. Первинний, особистісний рівень суб'єкта національної безпеки України – це громадянин, який незалежно від національності вільно інтегрувався у спільноту "український народ" і ставиться до його національних цінностей та інтересів, як до своїх власних.

Таким чином, сутністю національної безпеки України є свобода життєдіяльності і демократичного суспільного та державного саморозвитку народу України, а її захист є сутністю діяльності із забезпечення національної безпеки України. Національна безпека України за суспільними сферами функціонування поділяється на такі основні види: політичну, економічну, державну, соціальну, інформаційну, науково-технологічну, екологічну, гуманітарну та військову безпеку. Вони характеризуються своєрідністю, але перебувають у тісному взаємозв'язку і взаємозалежності. Вказані елементи є однаково важливими для формування комплексної системи безпеки, але, залежно від історичних обставин, різноманітних чинників кожна складова може набувати особливого значення. У системі національної безпеки є такі структурні аспекти:

- соціально-економічний, що забезпечує стійкість соціально-економічної системи держави, вдосконалення структури народного господарства, захищеність його від зовнішніх та внутрішніх загроз, подолання кризових явищ в економіці і соціальній сфері; мінімізації їх наслідків;
- державно-політичний, що полягає у забезпеченні територіальної цілісності України, недоторканності її кордонів, внутрішніх і міжнародних інтересів Української держави та її впливу на світовій арені, захисту державно-політичного ладу від спроб ліквідувати чи змінити його неконституційним шляхом, а також прав та свобод громадян, виживання у випадках катастроф та стихій;
- національно-культурний, що забезпечує погодження інтересів громадян України всіх національностей, запобігання конфліктам і ворожнечі на національному ґрунті, реалізацію демографічної і міграційної політики як засобу гармонізації національних та соціальних відносин, відродження і примноження національної духовної та матеріальної культури народу, підвищення рівня його освіти;
- екологічний, що створює механізми для запобігання деградації та оздоровлення навколишнього середовища, піклування про здоров'я народу, формування соціально-правових та економічних умов, що виключали б можливість заподіяння шкоди навколишньому середовищу з боку інших країн світу, їхніх державних структур, підприємців та окремих громадян [2].

Соціально-економічний аспект є досить важливим. Національна безпека України в його сфері полягає в гарантіях реформування його економічної системи з метою посилення здатності прямо та опосередковано забезпечувати стратегічні і поточні потреби суспільства у матеріальних продуктах, соціальні та інші пріоритети, захищеність від зовнішніх і внутрішніх деформацій, кон'юнктурних коливань, органічну адаптованість до вимог світового ринку. Соціально-економічна безпека українського суспільства можлива за наступних умов. Формування нової структури економіки. Стрижнем структурних перетворень має бути переорієнтація української економіки її

перехід від паливно-сировинної, ресурсопоглинаючої, матеріаломісткої екологічно небезпечної до соціально орієнтованої, наукоємної, ресурсозберігаючої. Такий перехід імовірний завдяки оптимальному використанню існуючого науково-технічного потенціалу, можливостей українських наукових шкіл, наявних кваліфікованих інженерно-технічних та робітничих кадрів; більш повному і раціональному використанню унікального природнокліматичного потенціалу; винятково вигідного географічного положення та транзитного чинника. Це підвищить рівень комплексності, взаємодію секторів економіки України, її здатність забезпечувати суспільні потреби розвитком власного виробництва, а отже, істотно зменшить залежність від зовнішніх чинників. Усе це матиме наслідком гальмування і припинення процесу зубожіння населення, виснаження українських ресурсів, які будуть збережені для нащадків. Зростуть адаптаційні можливості держави до міжнародного поділу праці.

Необхідним є здійснення нової інвестиційної та інноваційної політики, спрямування переважної частки інвестицій на модернізацію економіки, що забезпечить економічну безпеку України. Це підвищить рівень комплексності, взаємодію секторів економіки України, її здатність забезпечувати суспільні потреби розвитком власного виробництва, а отже, істотно зменшить залежність від зовнішніх чинників.

Важливо дотримуватися міжрегіональних пропорцій соціально-економічного розвитку, щоб відмінності між регіонами не досягали критичної позначки, не призвели до посилення соціального напруження в суспільстві, протистояння регіонів, деструктивної міграції населення.

Захист майнових прав України. Соціально-економічна безпека досягається надійними засобами захисту майнових прав громадян на території України, а також за її межами. Йдеться про законодавчий захист прав власності на землю, основні фонди, матеріальні ресурси підприємств і організацій, окремих громадян, захист інвестицій, у тому числі іноземних в Україні та українських за кордоном. Законодавство має сприяти підприємству, розвитку всіх форм власності, що гарантуватиме стійкий розвиток економіки, її захищеність від кон'юнктурних коливань та інших негативних чинників. Засобами державного регулювання є: податкова та кредитна політика, прогнозування й індикативне планування.

Розширення участі в міжнародних економічних і фінансових організаціях. Певні гарантії економічної безпеки дає інтеграція в такі організації. Членство України у міжнародному економічному і фінансовому співтоваристві, у тому числі Міжнародному валютному фонді, Європейському банку реконструкції та розвитку, Світовому банку, Європейському економічному співтоваристві – це інтеграція у цивілізовану економіку й фінансову систему, можливість одержання технічної допомоги, банківських кредитів, кваліфікованих консультацій. Соціальна безпека громадян та соціальна політика держави має гарантувати суспільству стабільність, відсутність соціальних вибухів, відкритих і прихованих проявів громадянської непокори та інших конфліктних ситуацій, забезпечити сучасні стандарти життя людини й умови відтворення робочої сили, сприяти підвищенню конкурентоспроможності українського працівника у Європі та світі. Соціальна безпека неможлива без дбайливого ставлення до тих, хто вже не може працювати, до інвалідів, сиріт – усіх соціально вразливих прошарків суспільства. Очевидно, що соціальна безпека України тісно пов'язана з економічною безпекою. Для її забезпечення необхідно розробити і запровадити систему соціального моніторингу. Тому необхідно регулярно проводити соціологічні опитування населення з доведенням проаналізованих та узагальнених результатів до відомих органів державного управління.

Державно-політичний аспект національної безпеки України гарантується передусім створенням і забезпеченням чіткого функціонування власних державно-політичних інститутів. Утвердження Української держави з усіма притаманними їй ознаками слід розглядати як вищу форму самовизначення української нації. При цьому органи державної влади України повинні забезпечувати захист її державного суверенітету, конституційного ладу, цілісності та неушкодженості її території, демографічного, економічного, науково-технічного й оборонного потенціалу, базових національних інтересів, прав та свобод громадян від протиправних посягань з боку як зовнішніх сил, так і внутрішніх організацій, груп та осіб. Зміцнення національної безпеки має бути справою всіх без винятку органів державної влади незалежно від основних напрямів їх діяльності. Функціонування зазначених органів має включати всі життєво важливі інтереси та потреби України – від загальнонаціональних до особистісних.

Гарантії національної безпеки в державно-політичному аспекті мають забезпечуватися і реалізовуватися у трьох площинах. Перша – особистісна (громадянин), де відбувається повсякденна суспільна і виробнича діяльність окремого громадянина. До цієї площини належать також формальні і неформальні угруповання (колективи, групи тощо), в яких люди працюють і спілкуються. Але центральною постаттю з погляду суб'єкта безпеки при цьому залишається окрема особа (громадянин), оскільки піклування про безпеку не є спеціальною функцією цих угруповань.

Другу площину гарантування безпеки на всіх рівнях ієрархічної структури суспільства можна умовно визначити як нормативно-правову, маючи на увазі Конституцію України, сукупність законів і підзаконних актів, якими передбачається захист особи, держави, суспільства загалом, державних і суспільних інститутів та регулюється діяльність суб'єктів національної безпеки.

Третя площина – інституціональна, організаційна. Вона представлена органами та установами, які формує суспільство на державному і громадському рівнях для організації, керівництва та здійснення діяльності із забезпечення національної безпеки. Їх сукупність утворює інституціональну площину системи національної безпеки [3].

У цій сукупності окреме місце посідають установи, на які спеціально покладається виконання найважливіших функцій забезпечення безпеки Української держави. До останніх слід віднести постійне спостереження за розвитком міждержавних відносин і внутрішніх процесів політичного, дипломатичного, економічного, соціального, національного, воєнного, розвідувального, науково-технічного, культурного, інформаційного та екологічного характеру й опрацювання заходів з протидії загрозам, попередження деструктивних тенденцій та конфліктних ситуацій, які можуть стати на заваді утвердженню і розвитку України як незалежної держави, зміцненню її могутності, добробуту та міжнародного авторитету [4].

Усталеною традицією для будь-якої цивілізованої держави, але новим для незалежної України є прагнення до забезпечення територіальної цілісності, недоторканності кордонів як найважливіших передумов безпечного існування і вільного розвитку українського народу. Вирішення пов'язаних з цим завдань покладається на Збройні Сили України, що є гарантом безпеки та відвернення загрози вторгнення з боку іноземних держав, головним чинником, що уможливило протидію намірам його здійснення як засобу політичного та іншого тиску ззовні; Службу безпеки України (розвідка, контррозвідка), яка вирішує ті самі завдання специфічними методами; органи внутрішніх справ, підпорядковані їм військові частини, а також підрозділи Національної гвардії; відомства, які здійснюють дипломатичну та зовнішньоекономічну діяльність, тобто реалізують зовнішній аспект національної безпеки держави невійськовими засобами.

Визначення місця та масштабів поточних і перспективних дій державних інститутів національної безпеки України можливе лише за умови ретельного вивчення джерел загроз та їх рівня. Детальне опрацювання пов'язаних з цим питань має здійснюватися у межах спеціалізованих доктрин: зовнішньополітичної, воєнно-політичної, розвідувальної, внутрішньої безпеки, які мають об'єднуватися в єдиному несуперечливому комплексі загальної доктрини державної безпеки України.

Можливості реального впливу України на зовнішнє середовище визначені насамперед станом її внутрішнього розвитку. Необхідною умовою збереження територіальної цілісності України в контексті внутрішньої загрози є її адміністративно-територіальний устрій.

Усвідомлення того факту, що загрозу національній безпеці може становити дисбаланс у державі на користь традиційних структур держбезпеки, зумовлює необхідність створення у структурі національної безпеки системи важелів і противаг. Наявність такої системи уможливило виконання загальнодержавними та спеціалізованими органами національної безпеки функції оперативного та перспективного підтримання оптимального в цей момент та стабільного у майбутньому рівня національної безпеки.

В умовах переходу України до інформаційного суспільства у державно-політичному аспекті національної безпеки особливого значення набуває розроблення питання інформаційної безпеки. Це реакція на інформаційні загрози, у тому числі на ведення інформаційних війн, блокад, дезінформацію щодо державних та національних інтересів України, а також спосіб позбавлення імовірного противника доступу до життєво важливих інформаційних ресурсів і можливостей розбудови його інформаційних систем (зокрема, пов'язаних із науково-технічним розвитком), унеможливлення пропагандистських акцій, спрямованих проти політичної дезорієнтації населення тощо.

Національно-культурний аспект постійно змінюється. Він безпосередньо залежить від рівня національної самосвідомості і самоповаги її громадян, характеру взаємин представників різних національностей і національних угруповань загалом, особливостей етнічних, демографічних і соціально-культурних процесів в Україні. З огляду на зазначене національно-культурний аспект національної безпеки України полягає у здійсненні відповідними її секторами цілеспрямованої діяльності із забезпечення сприятливих умов для демографічного, національно-культурного відродження і розвитку всіх народів, що населяють Україну, з метою узгодження та гармонізації їхніх інтересів, запобігання конфліктам на національному та релігійному ґрунті. Результативність цієї діяльності та її реальний вплив на стан національної безпеки України тісно пов'язані з дією низки внутрішніх і зовнішніх чинників. До внутрішніх чинників консолідації українського народу на основі загальнонаціональних інтересів і загальнолюдських цінностей належать: розвиток національної самосвідомості, побудова системи цінностей демократичного суспільства та універсальних норм людського спілкування, відновлення історичної пам'яті українського народу, утвердження української мови та культури за всілякого сприяння мовно-культурному розвитку національних меншин, державна підтримка науки та освіти тощо. Зовнішні чинники поділяються на такі, що сприяють духовному й інтелектуальному розвитку українського народу, чи гальмують його. До перших слід відносити насамперед національно-культурний потенціал і реальні дії державних та недержавних інститутів в Україні, спрямовані на національно-культурне відродження. Відчутними є проблеми духовної культури соціуму, пов'язані з проявами мультикультури в сучасній Україні: занепад української національної культури реально загрожує втратою національної ідентичності та поглинанням української культури "загальноросійською", або ж так званою глобальною культурою, асиміляцією українського культурно-інформаційного простору російським тощо; за умов штучно створеної біполярності української та російської культур "війна мов" і "війна культур" може зіграти роль потужного дестабілізуючого чинника й істотно погіршити як суспільну згоду в Україні, так і українсько-російські відносини; вплив західної масової культури нівелює почуття патріотизму у громадян, насаджує політичну інфантильність, індиферентність, тобто байдужість до долі нації та її держави. Для запобігання цим загрозам наша держава створює, хоча, на

жаль, надто уповільненими темпами, механізми впливу на розвиток національної культури, які б не призвели до адміністративного “витискування” (включно з культурою російською інших), забезпечивши водночас привабливість української культури для всього населення України. Таким чином, ми можемо сказати, що у кожному аспекті є досить багато проблем, які потребують вирішення та змін.

Проблема у сфері національної безпеки України виникає у разі загрози її національним інтересам. Діяльність із забезпечення національної безпеки спрямовується на усунення загрози українському народу та його національним інтересам. Під загрозами національній безпеці України треба розуміти потенційно і реально небезпечні процеси та дії (природні й соціальні), здатні зашкодити національним цінностям або унеможливити реалізацію життєво важливих національних інтересів.

Екологічний аспект. Метою екологічної безпеки є досягнення такої якості навколишнього середовища, за якої суб'єкт безпеки перебуватиме у стані повного фізичного, духовного, соціального благополуччя. Забезпечення екологічної безпеки – це підтримання стану природного середовища, яке б створило нормальні умови життєдіяльності населення і суспільного відтворення; запобігання виникненню екологічної загрози; упередження погіршення екологічної рівноваги і виникнення небезпеки для здоров'я людини, суспільства, нації; виявлення та усунення джерел екологічного ризику (техногенних, економічних, соціальних тощо); захист природно-ресурсного і людського потенціалу держави.

Екологічна безпека громадян України забезпечується здійсненням широкого комплексу взаємопов'язаних політичних, економічних, технічних, організаційних, державно-правових та інших заходів. Екологічні загрози – можливі небезпеки природного, техногенного та соціально-економічного походження, що спричиняють забруднення навколишнього середовища, а також негативно впливають на здоров'я людини і завдають шкоди її майну. Національна система екологічної безпеки – спосіб підтримання такого стану суспільних відносин, за якого унеможливується виникнення екологічних загроз і гарантується екологічний захист нації, її ефективний соціальний та економічний розвиток. Головними елементами екологічної політики стає пошук шляхів зменшення екологічного ризику. При цьому еталоном якості і безпеки навколишнього середовища для життєдіяльності населення є відсутність захворювань, спричинених порушеннями екологічного балансу. Розроблення ефективної стратегії екологічної безпеки України може бути здійснене за допомогою багаторівневої системи ухвалення рішень щодо інструментарію та інститутів управління екологічним ризиком, тобто шляхом створення механізму державного і громадського регулювання рівня екологічної безпеки. Реалізація концепції безпеки потребує формування дієвої національної системи економічного і соціального регулювання екологічної політики.

До основних організаційно-економічних заходів, що здійснюються на національному та міжрегіональному рівнях і спрямовані на забезпечення екологічної безпеки України у довгостроковій перспективі, належать такі:

- створення ефективної системи екологічного моніторингу в Україні;
- ліквідація наслідків локальних екологічних катастроф на території держави;
- формування системи кадрового та матеріально-ресурсного забезпечення охорони навколишнього середовища і здоров'я населення;
- розроблення нормативно-методичної бази забезпечення екологічної безпеки в Україні;
- створення економіко-правових механізмів запобігання екологічним загрозам;
- поглиблення співпраці із зарубіжними країнами і міжнародними організаціями в галузі екологічної безпеки на державному та громадському рівнях.

Загрози можна класифікувати за якістю (достеменністю) виявлення (уявні і реальні загрози); за характером спрямування (прямі і непрямі); за характером здійснення (явні і приховані); за розташуванням джерел (внутрішні і зовнішні); за змістом (воєнні, економічні, соціально-психологічні, екологічні, ідеологічні, техногенні, інформаційні тощо). Метою суб'єкта у забезпеченні власної безпеки не може бути повне уникнення загроз, оскільки вони постійно породжуються діалектикою розвитку природи і суспільства. Метою діяльності суб'єкта із забезпечення власної безпеки є вплив на джерела загроз, який би знижував їх інтенсивність, сприяв зміні поведінки зазначених джерел із загрозливої на незагрозливу і навіть сприятливу, а також зміцнював власну здатність протистояти загрозам.

Для безпеки суб'єкта важливою є спроможність завчасно передбачати і фіксувати виникнення загроз, зміни у характері та інтенсивності останніх і можливість їх нейтралізації. Це ставить суб'єкт перед необхідністю не тільки постійно відстежувати поведінку джерел зовнішніх та внутрішніх загроз, а й глибоко вивчати їхню природу і структуру для опрацювання далекосяжної стратегії власної поведінки у взаємодії із зазначеними чинниками ризику.

Висновки. Реальний стан безпеки суспільства визначається існуючими або потенційними загрозами, які обов'язково пов'язуються як із сучасною оцінкою характеру цих загроз, так і прогнозованою внутрішнього і зовнішнього порядку. Але утопічно створювати раціональні протидії загрозам на всі випадки життя, їх неможливо закріпити в юридичних актах. Законодавець не в змозі точно знати майбутнє. Законодавство можна побудувати тільки на встановлених закономірностях і, звісно, тільки якоїсь частини причин і наслідків загроз та небезпек. Отже, мета забезпечення безпеки як діяльності суб'єкта полягає у досягненні ним здатності утримувати сукупність загроз на певному докритичному (припустимій небезпеці)

рівні, за якого загрозливі чинники виявилися б неспроможними згубно вплинути на його існування і розвиток. Побудова засобів захисту, адекватних наявним чи ймовірним загрозам, означає створення гарантій безпеки.

Література

1. Політологія / за ред. М.П. Гетьманчука. – 2010. – 415 с. – ISBN: 978-966-346-681-1
2. Власюк О. С. Національна безпека України: еволюція проблем внутрішньої політики : вибр. наук. праці / О. С. Власюк. – К. : НІСД, 2016. – 528 с.
3. Бутейко А. Національна безпека України та міжнародне співробітництво в сфері боротьби з тероризмом / А. Бутейко // Проблеми безпеки особистості, суспільства, держави. – 2006. – № 6. – С. 11–12.
4. Ліпкан В.А. Національна Безпека України : [навчальний посібник] / Ліпкан В.А. – Київ : КНТ, 2009. – 286 с.
5. Нижник Н. Р. Національна безпека України (методологічні аспекти, стан і тенденція розвитку) : [навч. посібник] / Н. Р. Нижник, Г. П. Ситник, В. Т. Білоус ; [за заг. ред. П. В. Мельника, Н. Р. Нижник]. – К.; Ірпінь : Преса України, 2000. – 304 с.
6. Ліпкан В. А. Теорія національної безпеки : [підручник] / В. А. Ліпкан. – К. : КНТ, 2009. – 631 с.

References

1. Politologhii / za red. M.P. Hetmanchuka. – 2010. – 415 s. – ISBN: 978-966-346-681-1
2. Vlasiuk O. S. Natsionalna bezpeka Ukrainy: evoliutsiia problem vnutrishnoi polityky : vybr. nauk. pratsi / O. S. Vlasiuk. – K. : NISD, 2016. – 528 s.
3. Buteiko A. Natsionalna bezpeka Ukrainy ta mizhnarodne spivrobotnytstvo v sferi borotby z teroryzmozom / A. Buteiko // Problemy bezpeky osobystosti, suspilstva, derzhavy. – 2006. – № 6. – S. 11–12.
4. Lipkan V.A. Natsionalna Bezpeka Ukrainy : [navchalnyi posibnyk] / Lipkan V.A. – Kyiv : KNT, 2009. – 286 s.
5. Nyzhnyk N. R. Natsionalna bezpeka Ukrainy (metodolohichni aspekty, stan i tendentsiia rozvytku) : [navch. posibnyk] / N. R. Nyzhnyk, H. P. Sytnyk, V. T. Bilous ; [za zah. red. P. V. Melnyka, N. R. Nyzhnyk]. – K.; Irpin : Presa Ukrainy, 2000. – 304 s.
6. Lipkan V. A. Teorii natsionalnoi bezpeky : [pidruchnyk] / V. A. Lipkan. – K. : KNT, 2009. – 631 s.

Рецензія/Peerreview : 01.10.2018 Надрукована/Printed : 31.10.2018
Рецензент: д. е. н., проф. Церуйова Тетяна (Словакія)